

Vitajte na Zámockom ostrove!

- 1 Európska korytnačka močiarňa
- 2 Rybník
- 3 Prezentácia rastlinných a živočíšnych druhov
- 4 Hotel pre hmyz
- 5 Stopy a exkrementy
- 6 Pri mŕtvom ramene
- 7 Pozorovateľňa pod vodou
- 8 Biotop mŕtveho dreva
- 9 Život a smrť
- 10 Zrašelinovateľný dub
- 11 Užovky v lužnej krajine
- 12 Pozorovanie pri rybníku
- 13 Stepný biotop
- 14 Rybník s obojživelníkmi
- 15 Prírodné ihrisko
- 16 Sysle a malé ovečky
- 17 Lúčny biotop

Pomocou tohto prehľadného plánika si môžete sami naplánovať prechádzku po Zámockom ostrove. Informačný systém vám priblíži jednotlivé stanovišťa. Z informačných tabúľ a info-knižiek získate potrebné informácie o živočíchoch, rastlinách a ekológii danej oblasti. Nájdiť si dostatok času na podrobné preskúmanie tohto lužného územia.

Pri objavovaní a pozorovaní lužnej prírody vám prajeme veľa radosti!

Upozornenie:

Zámocký ostrov je súčasťou Centra národného parku – Zámok ORTH – návšteva je možná iba s platnou vstupenkou. Vstup psov nie je povolený.

Počas prechádzky sa držte vyznačených chodníkov a nevstupujte na okraje vodných plôch.

Milí rodičia, z bezpečnostných dôvodov buďte svojim deťom nápomocní pri ich skúškach zdatnosti!

Navštív ma na Zámockom ostrove

Pozemok Zámockého ostrova nám dal majiteľ Österreichische Bundesforste (Rakúske spolkové lesy) – bezplatne k dispozícii!

schloss **ORTH**
nationalpark
zentrum

Nationalpark Donau-Auen GmbH
2304 Orth/Donau
Tel. +43(0)2212/3450, Fax +43(0)2212/3450-17
nationalpark@donauauen.at, www.donauauen.at

MIT UNTERSTÜTZUNG VON BUND UND EUROPÄISCHER UNION

LE 14-20
Entwicklung für den Ländlichen Raum

nationalpark **donau**auen
KOSTBARE NATUR FÜR GENERATIONEN

Zámocký ostrov – stanovištia zážitkov

Zámocký ostrov je lokalitou zážitkov v prírode v rámci Centra národného parku – zámok ORTH. Na relatívne malej ploche tu môžete zblízka zažiť typické biotopy, zvieratá a rastliny riečnych mokradi.

1 Európska korytnačka močiarna

V národnom parku sú korytnačky močiarna (*Emys orbicularis*) charakteristickým živočíšnym druhom. V minulosti sa prirodzene vyskytovali v Európe, ako aj na území dnešného Rakúska. V súčasnosti sú dunajské lužné lesy ich posledným prirodzeným prostredím. Studenokrvné korytnačky potrebujú slnečné teplo a preto sa často vyhrievajú na brehu vodných plôch i na kmeňoch stromov ležiacich vo vode. Za slnečného počasia sa dá toto plaché zviera pozorovať vo voľnej prírode - v starých dunajských ramenách ležiacich pozdĺž marchfeldskej protipovodňovej hrádze. Z tesnej blízkosti však môžete tieto úžasné zvieratá obdivovať iba tu, na Zámockom ostrove. V jazierkach sa nachádzajú jedince rôzneho veku a najlepšie sa pozorujú za slnečného počasia tesne pred obedom.

2 Rybník

V prirodzenej (neregulovanej) priľnkej krajine vznikajú stále nové vodné plochy, a staré sú postupne zanášané štrkom a usadeninami. Vedľajšie riečne ramená sa časom menia na mŕtve ramená a rybníky, ktoré sa spájajú s hlavným tokom iba pri väčších záplavách. Naplňajú ich podzemné a dažďové vody. Menšie rybníčky často aj úplne vyschnú. Takémuto dynamickému životnému prostrediu sa prispôbilo množstvo rastlinných i živočíšnych druhov. Po suchom období rybníčky rýchlo osídľuje vodný hmyz, ako napr. krútnavce, či niektoré druhy obojživelníkov. Ešte extrémnejšie podmienky pre život sú schopné prekonať primitívne kôrovce, ktorých vajčka dlhé roky čakajú vo vysušenom stave na záplavy, počas ktorých sa potom behom pár dní uskutoční ich životný cyklus. Aj niektoré vodné plochy na Zámockom ostrove aspoň raz do roka vyschnú. V nich sa vyskytujú typické rastliny, ako truskavec obyčajný (*Hippuris vulgaris*), alebo hviezdoš močiarna (*Callitriche palustris*). Dajú sa tu dobre pozorovať aj vodné bzdochy a vodné chrobáky.

3 Prezentácia rastlinných a živočíšnych druhov

Na tomto stanovišti sa prezentujú vybrané rastlinné a živočíšne druhy, ktoré sa vyskytujú v teráriách a akváriách národného parku. Výber druhov sa obmieňa a je závislý od ročného obdobia. Skoro na jar sa tu dá napríklad pozorovať vývoj lariev obojživelníkov (žubrienok) na dospelé žaby, v lete zasa vývoj hmyzu, ako napríklad roháča či modlivky. Zvieratá sa do terárií či akvárií umiestňujú iba na krátku dobu, potom sa vypúšťajú do voľnej prírody alebo do niektorého z rybníkov na Zámockom ostrove.

4 Hotel pre hmyz

Význam divých včiel vo voľnej prírode je málo známy. Bez týchto usilovných jedincov, ku ktorým patria aj čmeliaky, by sme mali

nižšiu úrodu ovocia i zeleniny. Tento druh hmyzu má na území národného parku oveľa väčšiu možnosť nájsť vhodný úkryt na rozmnožovanie, než je to v kultúrnej obhospodarovanej krajine. Suché drevo s dierami rôznych priemerov poskytuje vhodné útočisko pre mnohé druhy divých včiel a ôs. Takýto „hotel pre hmyz“ pre tento druh málo známeho hmyzu si môžete ľahko vytvoriť v záhrade či na balkóne čím poskytnete možnosť rozmnožovania sa tejto ohrozenej skupine hmyzu a máte možnosť ho aj zblízka pozorovať.

5 Stopy a exkrementy

Divé zvieratá sa vo voľnej prírode ťažko pozorujú. Ich prítomnosť v danej lokalite však prezrádzajú ich stopy a výlučky. Na tomto stanovišti sú vystavené a popísané výlučky i vývržky jednotlivých druhov zvierat, ako aj ich ďalšie stopy, ktoré po sebe zanechávajú a ktoré prezrádzajú ich prítomnosť. Parohy vysokej zveri sú dôkazom prítomnosti mohutného jeleňa lesného, ktorý môže vážiť až o 100 kg viac než jeho blízky druh žijúci vo vysokohorskom prostredí. Nájdete tu aj ďalšie stopy - zvyšky ich potraviny.

6 Pri mŕtvom ramene

Toto oddychové miesto pri ramene Fadenbach poskytuje podľa výšky vodnej hladiny viaceré zážitky, ako je pozorovanie loviacich plazov, lietajúce vážky, húfy mladých rybičiek, pozorovanie vtákov, atď. Možno sa vám podarí objaviť medzi brehovými porastmi aj bobrie stopy. Na jar si tu môžete vychutnať aj žabí koncert zblízka!

7 Pozorovateľna pod vodou

Vďaka tejto atrakcii Zámockého ostrova sa môžete vnoriť pod vodnú hladinu bez toho, aby ste sa namočili. Dajú sa tu výborne pozorovať viaceré druhy rýb a vodné rastliny, ako napríklad rožkatec a leknica, v ich prirodzenom prostredí. Ak máte dostatok času na pozorovanie uvidíte množstvo živých organizmov, ktoré žijú vo vodách národného parku. Pri určovaní rýb vám pomôžu ich ilustrácie s názvami druhov. Zvláštnosťou sú aj drevené konštrukcie ležiace na dne mŕtveho ramena, ktoré pochádzajú zo 16. stor. a pravdepodobne slúžili kedysi ako prístavací pontón vodného hradu Orth. Boli objavené pri výstavbe danej pozorovateľne a po preskúmaní tu ostali umiestnené i naďalej.

8 Biotop mŕtveho dreva

Na Zámockom ostrove sa vyskytujú viaceré prestarnuté i odumreté stromy. Patria k najzaujímavejším biotopom lužného lesa. Mŕtve drevo osídľujú huby, lišajníky a machy, ktoré sa podieľajú na jeho rozpade. Takéto stromy poskytujú viacerým druhom zvierat potravu, hniezdisko, skrýšu, i úkryt na prezimovanie. Napríklad datle tu hľadajú pod kôrou hmyz a vo vzpriamených

odumretých stromoch si budujú hniezdiská. Tieto neskôr využívajú kuviky, veвериčky a netopiere. Vyše 100 druhov chrobákov, niektorých aj veľmi zriedkavých, je v určitých fázach svojho vývoja viazaných na mŕtve drevo, ako napr. roháč a fúzač. To, čo sa nám ľuďom mnohokrát zdá ako neporiadne a bezcenné, je na druhej strane zdrojom života.

9 Smrť a život

K životu patrí aj smrť. Mŕtve zvieratá svojou telesnou schránkou prispievajú k druhovej rozmanitosti a sú súčasťou potravinového reťazca. Kadaver je zdrojom potravy, skrýšou i biotopom. V relatívne krátkom čase ho osídľia špeciálne druhy hmyzu, ako muchy mäsiarky, bzučivky, blanokrídlovce, chrobáky pestroše a hrobáriky. Tieto osídľujú zdochlinu v presnom poradí a postupne ju kompletne rozložia. Toto stanovište je zamerané na rozkladnú činnosť daných živočíchov a umožňuje spoznať takýto „odlišný“ biotop.

10 Zrašelinovateľný dub

V roku 2005 doplával do Hainburgu po Dunaji statný dub. Podľa jeho letokruhov sa zistilo, že mal 62 rokov a žil v rokoch 1321 až 1383, potom ho vietor vyvrátil a spadol do Dunaja. Na dunajskom dne bol vyše 600 rokov pochovaný pod štrkom bez prístupu vzduchu a týmto spôsobom sa aj zakonzervoval, čiže „zrašelinovateľ“, kým ho prúd nevyplavil. Vďaka rakúskej vodohospodárskej spoločnosti – via donau GmbH sa tento jedinečný exemplár zachoval a bol prevezený na Zámocký ostrov.

11 Užovky v lužnej krajine

Zo šiestich pôvodných druhov plazov sa štyri druhy vyskytujú v dunajských lužných lesoch: užovka stromová, užovka obojková, užovka frkaná, užovka hladká. Prvé tri druhy sú zastúpené aj v našom výbehu. Užovka stromová (*Zamenis longissimus*), s dĺžkou tela okolo 2 m, patrí medzi naše najdlhšie plazy a vie sa vynikajúco šplhať. Známa užovka obojková (*Natrix natrix*), ktorá často navštevuje vodné prostredie, sa dá ľahko spoznať podľa žltých polmesiačikov na krku. Užovka frkaná (*Natrix tessellata*) je naozajstným „vodným hadom“. Vynikajúco pláva a ponára sa. Na tomto stanovišti môžete zblízka pozorovať plazy, ako sa vyhrievajú na naplavenom dreve, ako aj pri ich love v jazierkach.

12 Pozorovanie pri rybníku

Úzka cestička popri vode vedie ku skrytému rybníku, tzv. Mühlumpf. Popri ceste leží stará práchnivá vrba biela, na ktorej sa dobre dajú pozorovať viacerí obyvatelia mŕtveho dreva, ako napr. včely samotárky - dreváre. Pri jazierku sa nachádza prístrešok - pozorovateľňa. Z chodníka aj mostíka sa dajú dobre pozorovať šťuky, húfy malých rybiek a niekedy aj korytnačky močiarna. Doprajte si dostatok času a započúvajte sa tu do šumu vetra v korunách stromov i do hlasov vtákov z okolitého lesa.

13 Suchý biotop

K veľmi suchým a na živiny chudobným biotopom patria v národnom parku vrchné časti protipovodňových hrádzi a tzv. „horúce stanovištia“ v lokalite Lobau, kde sa vyskytujú teplo a suchomilné druhy rastlín i zvierat. Iba špeciálne rastliny, ako rôzne druhy tráv, bodliaky, klinčeky, mliečniky, orchideje, zvláštne lišajníky a machy, ktoré znášajú vysoké teploty a pôdu chudobnú na živiny, tu majú šancu prežiť. To platí aj pre živočíchov, ktoré v daných biotopoch žijú, ako lúčne koníky, bystrušky, včely, motýle, bzdochy a pavúky, ako aj jašterice, hlodavce a rôzne druhy vtákov. Takéto rastliny, žijúce v dunajských luhoch, sa dajú pozorovať pri múriku neďaleko výbehu pre hadov.

14 Rybník s obojživelníkmi

V dunajských plytkých močarínach žije 13 druhov obojživelníkov: mloky, kunky, ropuchy, žaby. Optimálne podmienky pre život im poskytujú najmä vodné plochy bez rýb. V rybníkoch na ostrove môžete pozorovať vývojové štádiá rôznych druhov žiab - od žubrienok po dospelého jedinca, ako napr. kunky obyčajnej (*Bombina bombina*), skokana štíhleho (*Rana dalmatina*), rosničky zelenej (*Hyla aborea aborea*), a to vo vode, na dreve, či na brehu.

15 Prírodné ihrisko

Je to miesto, kde sa môžu mladí výskumníci luhov poriadne vyblázniť: najprv ako mláďatá vo vtáčom hniezde, potom ako sliediči v tuneli z vrbových prútov, svoju šikovnosť si môžu vyskúšať na prekážkovej dráhe. Navštívte aj visiaci most na druhej strane ostrova a skúste prejsť po kolovej cestičke cez vodu!

16 Sysle a malé ovečky

Kedysi sa sysle (*Spermophilus citellus*), ktoré sú typickými obyvateľmi stepí a lúk, vyskytovali v okolí národného parku v hojnom počte. Vďaka prenasledovaniu syslov ako údajných škodcov osiva, ale aj stratou ich veľkoplošných biotopov, ostalo z nich iba pár kolónií, ktorým hrozí vyhynutie. Sysle žijú v zemných norách, živia sa semenami, korenkami a plodmi. Tieto malé hlodavce prespia celú zimu. Typické pre ne je panáčkovanie, aby mali lepší prehľad o svojom okolí, ako aj hvízdanie pri nebezpečenstve. Vo výbehu žije malá syslia kolónia, na jar sa tešíme na prírastok mláďat. Mladé sysle sú veľmi hravé a preto sa dajú aj dobre pozorovať. Malé ovečky slúžia ako živé kosačky vo výbehu syslov.

17 Lúčny biotop

V minulosti boli lúky a okraje polí lemované množstvom lúčnych kvetov a poľných burín. Následkom intenzívneho hospodárenia a aplikácie herbicídov mnohé druhy rastlín skoro vyhynuli. Lúčne kvety na plochách Zámockého ostrova sú vzorkou kvitnúcich druhových spoločenstiev tohto biotopu. Rozmanitosť rastlín láka mnohé druhy hmyzu, ako sú motýle, muchy, včely, a chrobáky. Lúka sa kosí dvakrát ročne, aby stihli rastliny rozkvitnúť a vysemeniť sa.